

Miljödepartementet
m.remissvar@regeringskansliet.se
m.naturmiljoenheten @regeringskansliet.se.

Er ref. M2021/00092

2021-05-23

Remissyttrande "Havet och människan" (SOU 2020:83)

Sveriges Jordägareförbund har beretts möjlighet att yttra sig över remisser och avger följande yttrande.

Ekosystemansats

I betänkandet föreslås att ekosystemansatsen ska vara en utgångspunkt för regeringens havsmiljöarbete. En förutsättning för det är att det finns gedigna regler för hur berörda, särskilt markägare och markägarrepresentanter, ska kunna vara delaktiga i processerna från början. Det behöver även övervägas om en adaptiv förvaltning i enlighet med ekosystemansatsen går ihop med strikt skydd. Om målet med ekosystemansatsen är att hållbart nyttja förnyelsebara naturresurser så borde skyddsformer och åtgärder anpassas efter detta, inte hindra nyttjande.

Nytt etappmål om marint områdesskydd

Det föreslås att ett etappmål för marint områdesskydd införs vilket innebär att det till 2030 ska finnas ett nätverk av skyddade områden omfatta minst 30% av Sveriges havsområden genom formellt skydd eller andra effektiva områdesbaserade bevarandeåtgärder, samt att minst 10 procent ska vara "strikt skyddade". Det strider helt mot ovanstående ekosystemansats att sätta ett siffermål. Skydd och åtgärder för bevarande ska riktas mot delar av havsområdet som behöver det och där man tydligt kan uppnå förbättringar genom åtgärderna utan att för den del bryta mot de ekonomiska och sociala delarna av helhetsbedömningen. På s 128 sägs, "*Det är också svårt att bedöma vilka effekter åtgärderna kommer att resultera i eftersom ekosystemeffekterna är komplexa och svåra att överblicka och förutse...Samtidigt behövs även en medvetenhet om att åtgärdsarbetet, regleringar och andra justeringar kommer att succesivt behöva ändras allt eftersom kunskapen ökar och det framgår vilka insatser som ger bäst effekt.*" Att då t.ex. skapa nya NATURA 2000 områden där man nationellt, regionalt och lokalt inte kan

anpassa skyddet efterhand är alltså i strid med de förutsättningar utredningen själv utgår ifrån.

Begreppet "strikt skydd" är heller inte definierat. Det vore olämpligt att införa ett sådant begrepp i lagstiftningen utan att det finns en vedertagen definition.

Flytt av miljömålsuppföljningen "ingen övergödning"

Jordbruksverket har idag samordningsansvar för många uppdrag och aktiviteter som bidrar till måluppfyllnaden av miljömålet. Bl.a. inom landsbygdsprogrammet och Greppa Näringen samt investeringsstöd till våtmarker, tvåstegsdiken, fosforfällor, mm. Problematiken är känd och jordbruket arbetar aktivt med att minska miljöpåverkan och når ständigt förbättrade resultat. I kommande jordbrukspolitik, från 2023 kommer dessutom insatserna att växlas upp ytterligare med bl.a. eco-schemes och andra åtgärder. Med beaktande av det tror vi inte att flytt av miljömålsansvaret kan bidra till att öka takten av måluppfyllnad.

Miljömålet handlar om vatten och även om jordbruket har stor inverkan så är det inte ensamt att påverka övergödningen. Det finns behov av förebyggande åtgärder för minskade utsläpp från avloppsreningsverk, små avlopp och industri samt bättre rening av dagvatten i tätorter. Utsläppen till luft från fordonstrafik, industrier och internationell sjöfart måste också minska. Därför är det mer lämpligt att HaV är samordnande och ansvarig myndighet då måluppfyllnaden omfattar fler sektorer och åtgärder.

Utpekande av övergödningss känsliga områden

Det föreslås att regeringen kompletterar 5 § förordningen om miljöhänsyn i jordbruket med ett bemyndigande för Jordbruksverket att meddela föreskrifter om vilka kustområden och länsdelar som är övergödningss känsliga områden med hänsyn till risk för att miljökvalitetsnormer enligt vattenförvaltningsförordningen inte nås.

Förslaget kan komma att begränsa lantbrukets förmåga att bruka åkermarken, dels med tillfälliga begränsningar med snäva tider eller geografiska områden för spridning av stallgödsel, men även andra krav som kan smyga sig på när områden ska utses som känsliga. Det här kommer leda till ökade kostnader för den enskilde lantbrukaren. Detta är särskilt betungande eftersom näringen redan idag har låg lönsamhet.

Strandskydd

I betänkandet föreslås att strandskyddets syfte i 7 kap. 13 § i punkten 2 ska förtydligas så att det framgår att bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten, också innebär att uppnå och bibehålla god miljöstatus enligt havsmiljöförordningen och god ekologisk och kemisk status enligt vattenförvaltningsförordningen.

Förslaget skulle innebära ett mera omfattande strandskydd än idag. I praktiken innebär det att ytterligare faktorer skulle behöva beaktas vid beslut om dispens från strandskyddet. Förbundet ställer sig negativt till förslaget.

I betänkandet används uttrycket "De små stegens tyranni" om strandskydd. Där ett värderande uttryck som inte rimligen har sin plats i en offentlig utredning. Kumulativ

effekt kan kanske vara ett alternativ och effekten behöver beläggas innan åtgärder för att hindra den vidtas.

Förslaget om att länsstyrelsen ska få en samordnande roll när det gäller underlag för fysisk planering (1172) strider mot principerna att förvaltningen måste acceptera att förändring är oundvikligt och att man i åtgärderna bör integrera bevarande av biologisk mångfald och ett hållbart nyttjande av densamma. Det finns en stor risk att förslaget kan bli ytterligare ett litet steg mot en icke syftestrogen tolkning av strandskyddet. Blotta rubriken 21.10.2 "Geografiskt kaos" visar på en oförståelse för hur landsbygdens befolkning uppfattar att regelverket begränsar en hållbar utveckling av en levande landsbygd och människors tillgång till vår vackra natur. Förslaget under 21.10.3, 21.10.4 och 21.10.6 kan även det påverka strandskyddet. Bättre då att lägga den uppgiften på kommunerna som har den lokala kännedomen, allt enligt principen att beslut ska fattas på så lokal nivå som möjligt.

Fiskefredningsområden

I utredningen föreslås införande av fiskfredningsområden. Grunden för detta framförs i betänkandet på sidan 625: *"Forskningen har **misstänkt** att även överfiske på stora rovfiskar har bidragit till minskningen av ålgräs och blåstång genom en s.k. trofisk kaskad... En **hypotes** har varit att genom att stärka rovfiskbestånden skulle problem med för mycket trådalger motverkas, vilket även skulle bidra till att minska effekterna av övergödningen."* På sid 131 konstateras även att *"Försök att stoppa allt fiske för att få återväxt av hotade fiskbestånd har tyvärr hittills inte gett många positiva resultat. Ett fiskestopp i Bohuslän genom projektet 8-fjordar har efter ett decennium ännu inte gett positiva resultat på torsk och annan vitfisk."*

Att på grund av misstankar och hypoteser föreslå fiskfredningsområden är alltför långtgående. Ett bättre sätt vore att reglera fisket genom fiskekort och samarbeten med fiskevårdsområden för att få till en fungerande förvaltning där kunskap om åtgärdernas effekt kan nås med lokala samarbeten samtidigt som ett hållbart nyttjande av naturresursen tillgodoses.

Statusklassningar och miljö kvalitetsnormer

Ovannämnda behöver uppdateras och kvalitetssäkras före det att dessa läggs till grund för beslut om åtgärder. I dagsläget är inte de lokala förutsättningarna beaktade i den utsträckning som krävs och de möjligheter till mindre stränga krav, KMV-klassning och undantag som finns inom EU-rätten har inte använts. Se Vattenmyndigheternas nyligen hårt kritiserade förslag på förvaltningsplaner, åtgärdsprogram och miljö kvalitetsnormer som till och med HaV begärt överprövning av.

Förvaltningen av det fria handredskapsfisket

I utredningen föreslås att det ska utredas om en fiskevårdsavgift för fiske vid kusten kan införas. Förbundet anser dock att det vore mer angeläget att utreda om det fria handredskapsfisket ska kvarstå. Genom att frånta vattenägarna fiskerätten har det

inneburit att förutsättningarna för kontrollen och förvaltningen av fiskbestånden avsevärt försvårats. Ett återförande av rådigheten över fiskerätten till vattenägarna skulle möjliggöra inte bara bättre kontroll och förvaltning utan även underlätta insamling av fångstrapporter och även ge fisketurismen bättre förutsättningar.

Undantag försäljning av sälprodukter

Förbundet ställer sig positivt till förslaget.

Fiske av ostron

För att en mark- eller vattenägares rådighet över sin mark eller vatten ska kunna begränsas så förutsätter det att det finns ett angeläget allmänt intresse. I betänkandet föreslås att fiske efter andra ostronarter än det europeiska inte längre ska vara förbehållet innehavaren av den enskilda fiskerätten inom 200 meter från fastlandet eller från en ö av minst 100 meters längdför. Förbundet anser inte att det föreligger ett sådant angeläget allmänt intresse att det skulle motivera en sådan förändring. Ett bättre alternativ vore att tillsammans med fiskevattenägarorganisationer initiera ett projekt om vikten av att begränsa invasiva ostronarter samt de möjligheter som finns med ostronturism.

Anlägga eller restaurera våtmarker och dammar

Att anlägga eller restaurera våtmarker och dammar är viktigt för att kunna fånga upp näringsämnen. Det är dock ett problem att anlagda vatten kan förses med strandskydd och att stöd till anläggande våtmarker villkoras genom att utsättning av fågel, fisk och kräftor inte tillåts. Dessa begränsningar borde tas bort eftersom de begränsas viljan att anlägga våtmarker.

Konsekvensbedömning

Förbundet delar inte bedömningen att *"Miljömålsberedningens förslag bedöms inte ha några betydande konsekvenser för sysselsättning och offentlig service."* Detta främst baserat på målet om skyddade områden, fiskfredning och strandskyddets uppstramning. Kostnader för åtgärdande av enskilda avlopp är även det en begränsning av landsbygdens konkurrenskraft.

Forskning och kunskapsuppbyggnad

I reservationerna framförs synpunkter om att forskning och kunskapsuppbyggnad bör ske via Formas istället för hos förslagna myndigheter. Förbundet ställer sig bakom de förslagen. Det skulle troligen leda till större objektivitet och helhetssyn.

Sveriges Jordägareförbund

Göran Falkenberg
Ordförande vatten- och fiskerättskommittén

Anders Grahn
Generalsekreterare